

København, den 10. april 2015

Sagsnr.: 15-31020-000003

Høringsnotat vedrørende

Udkast til ændringsbekendtgørelser på frøområdet. Ændringsbekendtgørelse om sædekorn, Ændringsbekendtgørelse om markfrø og Ændringsbekendtgørelse om grønsagsfrø

Modtagne hørings svar

NaturErhvervstyrelsen har modtaget 528 hørings svar i høringsperioden 4. februar 2015 til 4. marts 2015. Samtlige hørings svar er lagt ud og kan læses på Høringsportalen, hvorfor der ikke fremgår en liste over høringsparter af dette notat. Hørings svarene er afgivet af privatpersoner, organisationer og myndigheder.

Bemærkninger til ændringsbekendtgørelserne

Ændringerne i bekendtgørelserne bliver generelt hilst velkommen. Dog fremgår det af mange hørings svar, at ændringerne ikke er tilstrækkelige. I det følgende gennemgås de væsentlige fællestræk i hørings svarene.

Af hensyn til overskueligheden opdeles gennemgangen af de indkomne hørings svar i grupper. Det bemærkes, at en del af hørings svarene vedrører forslag og bemærkninger til andet og mere end udkastene til ændring af bekendtgørelserne. Dette høringsnotat kommenterer primært de bemærkninger, der vedrører udkastet til ændring af bekendtgørelserne.

1. Organisationer og foreninger

Foreningen Frøsamlerne tilslutter sig ændringerne. Det ønskes, at lovgivningen sætter så få begrænsninger som muligt for borgerne for at fremme den dyrkede biodiversitet. Det bemærkes, at bevarings- og hobbysorter ifølge dansk fortolkning af EU's frølovgivning skal godkendes og registreres på den nationale sortliste for at kunne sælges i Danmark. I andre lande har man valgt andre fortolkninger. Med en lempeligere fortolkning ville det blive nemmere at markedsføre visse sorter i Danmark og at få flere sorter på den nationale sortliste. De udgifter, der i Danmark er forbundet med at få en bevarings sort optaget på sortlisten er ganske betydelige, og for den enkelte avler er der ingen fordele forbundet hermed – hverken økonomisk eller praktisk. Derimod er der fordele ved eventuelt at optage specialafgrøder på listen.

Det foreslås, at Danmark iværksætter en politik, som fremmer opformering af bevarings- og hobbysorter i et dynamisk in-situ-miljø. Det bør være muligt frit at bytte/udveksle plantemateriale, som ikke er beskyttet af ophavsrettigheder.

Frøsamlerne foreslår at oprette et Landsudvalg til at gennemføre langsigtet og kvalificeret politik og strategi. Samtidig opfordres der til, at den nordiske genbank Nordgen støttes økonomisk og politisk.

Frie Bønder- Levende Land udtrykker tilfredshed med, at det viser sig, at der er uudnyttede muligheder for fortolkning af reglerne for sædekorn, grønsagsfrø og markfrø i de gældende EU-direktiver. Det foreslås derfor blandt andet, at lejligheden benyttes til at lette vilkår for små landbrug, hvor man arbejder ud fra principper om mangfoldighed, bæredygtighed og udstrakt indflydelse på hvad og hvordan man producerer, såvel som hvordan produktionen forarbejdes og fordeles videre. Det anføres, at Danmark ikke lever op til bestemmelserne i FAO's internationale traktat om plantegenetiske ressourcer, som forpligter til at bevare og sikre bæredygtig udnyttelse af de genetiske ressourcer i de danske fødevarerplanter og deres vilde slægtninge. Sikring af de genetiske ressourcer er forudsætningen for at kunne udvikle plantesorter til fremtidige behov f.eks. af hensyn til tilpasning til klimaændringer.

Det beskrives, at Ny Nordisk Mad samt voksende interesse for økologi og bæredygtighed har bevirket, at forbrugerne efterspørger specialprodukter, f.eks. indenfor mel (ølands-hvede, svedjerug m. fl.).

Det foreslås videre, at kravene til sorternes selvstændighed, ensartethed og stabilitet (SES)bør lempes for bevarings- og hobbysorter og nye sorters udvikling af meget små forædlere. Disse sorter har netop deres styrke i variationen. Afgifterne for godkendelse og optagelse på listen bør også reduceres, evt. helt fjernes. Der udtrykkes støtte for forslag fremsat af Frøsamlerne. Endelig ønskes det, at det bliver lovligt at dyrke og sælge de gamle og heterogene kornsorter på kommerciel basis, som det i praksis er i dag.

Slow Food i Danmark påskønner bekendtgørelsesændringen. Det anføres, at landmænd og små forædlingsvirksomheder bør have lov til at opformere frø af gamle sorter af korn og andre nytteplanter med et kommercielt formål. Der konstateres, at vores fødevarer produceres af stadig færre arter af planter og dyr, hvilket betyder, at den kulinariske og smagsmæssige diversitet er forringet. Samtidig er ejerskabet til genmaterialet koncentreret på færre og større virksomheder.

Der opfordres til, at den danske frølovgivning følger FN's traktat om plantegenetiske ressourcer samt fremme af biodiversiteten og den kulinariske diversitet gennem frivillig og gratis sortsregistrering.

Økologiens Have har noteret sig, at det nu bliver lovliggjort at frøbytte mellem private. Det ønskes, at det også lovliggøres, at små steder som Økologiens Have kan dyrke og sælge egne frø. Det er vigtigt med vide rammer for særligt de bevaringsværdige sorter. Der ønskes yderligere, at der tages initiativ til mere langsigtet planlægning for biodiversitet samt bevaringsarbejdet for ældre og bevaringsværdige sorter.

Det konkluderes, at det vil være til stor gavn for både biodiversiteten og bevarelse af gamle sorter. Og det vil bringe Danmark på niveau med lande, vi gerne sammenligner os med på dette område samt traktatmæssige forpligtelser internationalt.

Haveselskabet bemærker, at grænsen for kommerciel udnyttelse er flydende og bør præciseres. Den indsats, som amatørforædlere, foreninger og mindre virksomheder kan gøre for bevaring af gamle sorter samt videreudvikling af dem, støtter op om behovet for udvidet genetisk diversitet. Det bør ikke begrænses af krav om omfattende og beko-stelig registrering på EU´s sortsliste.

Det konkretiseres, at amatørforædlere bør have adgang til at forædle krydsningspopula-tioner, som ikke er registreret på EU´s sortsliste, og bør have mulighed for at krydse gamle sorter, som bevares i genbanker, med moderne sorter. Der er behov for videre-udvikling af havesorter med f.eks. sygdomsresistens og højt udbytte. Der fremkommes med diverse opfordringer omkring amatørforædleres mulige fremtidige registrering og mærkning af deres frø, nogle samfundsmæssige gevinster opridses sammen med gevin-ster for professionelle forædlere og grønsagsproducenter.

Biodiversitetsgårde i Danmark konstaterer, at den nationale indsats med biodiversitets-gårde bidrager til at implementere Danmarks forpligtelser til in-situ-bevarelse ved den internationale plantetraktat. Det forklares, hvordan de seneste bekendtgørelsesændrin-ger eksempelvis påvirker ønsket om oprettelse af Biodiversitetsgårde i Danmark. Det anføres, at gamle danske plantesorter indenfor alle afgrøder af både grønsager, frugt, foder- og konsumafgrøder, vil bidrage med at øge biodiversiteten og erstatte monokul-turer. Ingen af de gamle plantesorter eller blandinger, som er relevante for arbejdet, er optaget på sortslisten og vil således ikke være lovligt at anvende.

Det konstateres, at ændringsbekendtgørelserne giver mulighed for at udveksle frø og såsæd, hvis hensigten ikke er kommerciel. Bekendtgørelserne synes ikke at kunne anvendes på Biodiversitetsgårde, da sigtet er bevarelse af gamle sorter, herunder salg af specialprodukter af særlig kvalitet. Det foreslås at tilføje "... samt salg af frø og sæde-korn fra egen høst til en anden primærproducent af sorter, som ikke er omfattet af plantenyhedsbeskyttelse." i ændringsbekendtgørelsernes § 1, stk. 1.

Det fastslås, at en yderligere ændring af bekendtgørelserne er nødvendig for at Dan-mark lever op til de internationale traktater på området. Det anføres, at traktaternes ord og især hensigt er, at de kontraherende parter har en forpligtelse til at standse faldet i biodiversitet, og herunder særligt at fremme den bæredygtige udnyttelse af plantegene-tiske ressourcer. Landbrugernes lovlige udveksling af frø og såsæd er en forudsætning for at en bæredygtig udnyttelse af plantegenetiske ressourcer kan realiseres i Danmark og dermed opfylde traktaternes forpligtelser hertil.

Københavns Fødevarerefællesskab er meget glade for, at det bliver lovligt at bytte ucerti-ficeret grønsagsfrø, markfrø og grønsagsfrø. Der ønsker dog yderligere ændringer af lempeligere karakter, da der ikke skal skelnes skarpt mellem kommerciel og ikke-kommerciel.

Det anføres, at bevaringsarbejdet er vigtigt for at bevare en stor variation af kulturplan-ter, hvorfra nye sorter kan forædles. Forædling er til stadighed vigtig, sådan at land-mænd kan udvikle frø med egenskaber, der kan overleve nye sygdomme, nye klimabe-

tingelser og ikke mindst fremavle nye ernæringsmæssige og smagsmæssige egenskaber samt endelig nedsættelse af behovet for sprøjtning.

Der bør indføres en bagatelgrænse for produktion af ucertificeret frø med handel for øje. Det konstateres, at sortslisten ikke fungerer.

Det foreslås, at foreninger som Frøsamlerne, Fødevarerfællesskaber samt offentlige biblioteker og lignende institutioner – der ikke primært har kommercielle interesser, men primært varetager bevaringsarbejde og laver folkeoplysning bør undtages og ikke anses som kommercielle – selv om de både køber og sælger frø i større mængder.

Det anføres, at ansvaret for bevaring ikke udelukkende bør påhvile private, ud over genbanker og forskningsinstitutter, da de i praksis ikke kan løfte hele ansvaret for plantearven. Der peges på, at der er behov for, at bevaringsarbejdet kan indgå som en del af det kommercielle marked, hvor det både kan være miljømæssigt bæredygtigt og økonomisk attraktivt.

Det konkluderes, at biodiversitet og økologi spiller en central rolle sammen med sundhed og smag. In situ on-farm bevaring må understøttes, således at den danske lovgivning bliver mindre restriktiv overfor landmænd, der ønsker at handle med ucertificeret såsæd. Det beskrives, at frømarkedet i dag er centraliseret på få hænder, der understøttes af lovgivningen.

Det fremhæves, at en bredere tilgang til og forvaltning af frølovgivningen, forskellige muligheder for fortolkning af skellet mellem kommerciel og privat produktion, bagatelgrænser, fritagelse fra registrering og åbning for kommerciel salg af frø, der ikke er underlagt kravene om selvstændighed, ensartethed og stabilitet (SES) bør være fokuspunkter. Eftersom klimaet ændres, bør opformering understøttes, således at plantefrø, der har været i Nordisk Genbank også kan anvendes efter hensigten i fremtiden. Der ønskes en ny lovgivning i forhold til grønsagsfrø, at lempeligere regler med udgangspunkt i EU-regler og internationale forpligtelser tilgodeses, således at en mindre restriktiv dansk lovgivning kan skabes på området.

2. Private høringsparter inspireret af Frie Frø

I denne gruppe af hørings svar har langt hovedparten af hørings svarene fra de private høringsparter (over 480 stk.) enslydende indhold, som er inspireret af Kampagnen Frie Frø.

Af de private hørings svar fremgår generelt, at artsdiversiteten må beskyttes og fremmes. Det er vigtigt, at de gamle sorter ikke blot opbevares på et lager i NordGen – men får mulighed for at gro i vores haver og repræsentere den artsdiversitet, som er naturlig. Det bør være nemt at dyrke mange forskellige, sjove, gamle og bevaringsværdige sorter. Måske er det netop denne genetiske bredde, som redder fødevarereproduktionen i fremtiden. I en verden med klimaforandringer kan de lokale sorter hurtigt få langt større betydning, end man oprindeligt troede.

Der er behov for et langsigtet perspektiv, så biodiversiteten bevares. Registrering af frø er af stor vigtighed for landmanden - men reglerne rammer alt for bredt. Derfor bør

gamle bevaringsværdige sorter kunne registreres gratis eller fritages for registrering, således at det er muligt at sælge disse sorter i små mængder.

Det må være muligt at lempe reglerne. Danmark bør begynde at overholde den Internationale Plantetraktat- ITPGRFA og Nagoya- protokollen.

Fødevarer sikkerhed er et vigtigt emne, men for at der er reel fødevarer sikkerhed, må artsdiversitet, bæredygtighed og retten til at dyrke egen mad vægte langt tungere i lovgivningen, end den gør i dag.

Det nævnes også i høringssvaret, at det er yderst problematisk og meget uholdbart, at man ikke kan bytte frø og dermed udforske muligheder og nye sorter. Diversitet i vores kulturplanter og landbrugsafgrøder øger den naturlige modstand mod skadedyr og plantesygdomme, og er derved bedre tilpasset klimaforandringer, således at brugen af sprøjtemidler, gødning mv. kan nedjusteres og gøres mere bæredygtigt.

Det burde være tilladt at sælge både registrerede og uregistrerede frø. Det vil fremme biodiversiteten og reducere bureaukratiet.

Såsåed og frø må ikke være monopoler forbeholdt de store firmaer. Derfor er det afgørende nødvendigt, at lovgivningen ændres, så det bliver lovligt for enhver at dyrke, så, sælge og forære frø af egen avl væk.

3. Private høringsparter med individuelt indhold

Der opfordres til, at der arbejdes på at lovliggøre hobbyinteresser i udveksling med frø. Det anføres, at det er svært at forstå, at det er en ulovlig handling at bytte frø. Der er mange, der har stor passion for at bevare sorter in situ såvel frøformerede som vegetativ formerede sorter. Derved sikres den danske have- og landbrugskultur, og denne dyrkning er en betingelse for, at NordGen på længere sigt kan fungere.

Som samfund skal vi forpligte os til at deltage aktivt i at udvikle muligheder for at dyrke egen føde, og ikke mindst vegetabiliske økologiske fødeemner, som er en livsvigtig kilde til næring. Det at have havejord eller deles om jord og afgrøder kan være en livsnødvendig livsstil i fremtiden.

Det er vigtigt, at der i den kommende frølovgivning skelnes mellem mindre landbrug, haveejere og industrielle landbrug. Industrielle landbrug har brug for ensartethed og sikkerhed for de frø, men det skal ikke være industrien, der styrer Danmarks frøpolitik.

Vores plantearv er afhængig af konstant vedligeholdelse og tilpasning til de skiftende klimaforhold. Det gøres ikke alene ved at opbevare genmateriale hos NordGen, men ved at dyrke den. Det er en opgave, som mindre landbrug og haveejere tidligere har taget del i, og som der derfor også bør gives plads til i den kommende lovgivning.

Det anses for problematisk, at bekendtgørelsen besværliggør bevarelsen af gamle frøsorter, der på nuværende tidspunkt ikke er sikret gennem kommercielle interesser. Bevaring er i dag baseret på hobbybrug (idealisme og naturalieøkonomi). Dette fordi

sorterne i dag/på den korte bane ikke repræsenterer nogen betragtelig værdi, fordi de ikke passer til de forbrugsmønstre, markedet har i dag.

Lovgivningen bør sætte så få begrænsninger som muligt for borgernes muligheder for at fremme den dyrkede biodiversitet. Danmark synes ikke at have fortolket EU's lovgivning lige som andre lande, hvilket kan betragtes som en overimplementering af Danmark. Det nævnes, at in situ og on farm bevaring vil bidrage til Danmarks forpligtelser i forhold til internationale traktater om vedligeholdelse af den biologiske diversitet. Det foreslås, at krav og betaling for anvendelse af frø fra sortslisten bør lempes og tilpasses, således at det bliver lettere for amatørforædlere at videreudvikle eksempelvis bevaringsværdige frø med egenskaber fra moderne sorter med højere sygdomsresistens eller udbytte.

Der udtrykkes bekymring for, at de tekniske, økonomiske og bureaukratiske forhindringer for at kunne certificere planteforneringsmateriale i Europa begrænser udbuddet og diversiteten af planter og skaber alvorlige problemer for innovation diversitet i fødevarer sektoren. Det anbefales, at der indføres fri registrering, en langsigtet plan for bevaring af bevaringsværdige sorter og en plan for ikke blot bevaring men udbygning af genpuljen. Mindre forhandlere eller andre, som opformerer en frøægte sort, er stadig i klemme i lovgivningen. Det konstateres, at vi lever i et samfund, som priser små iværksættere for deres virkestrang, men på frøområdet er det kun store firmaer, som har ret til at drive virksomhed.

Det anføres, at det først og fremmest drejer sig om fødevarerforsyning. Resultatet af lovgivningen er imidlertid, at jordbruget har mistet sin diversitet, som skal være stødpude mod klimaforandringer og andre fremtidige udfordringer. Det konstateres, at Danmark har tiltrådt konventionen om biologisk diversitet, hvori vi forpligter os til at bevare den nationale biologiske mangfoldighed i såvel naturen som i jordbruget. I disse internationale forpligtelser er nævnt en række tiltag til at fremme udnyttelse af den biologiske mangfoldighed, som ikke involverer kommercielle forædleres deltagelse, men som ikke kan lade sig gøre i Danmark på grund af sorts- og frølovgivningen.

4. Myndigheder

Erhvervsstyrelsens Team Effektiv Regulering (TER) bemærker, at bekendtgørelsesudkastene medfører administrative lettelser for erhvervslivet. TER vurderer, at de administrative lettelser ikke overstiger 4 mio. kr. på samfundsniveau årligt. De bliver derfor ikke kvalificeret yderligere.

Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme støtter ønsket om, at museer skal kunne udveksle og sælge historiske og bevaringsværdige sorter. Der opfordres til, at der indarbejdes en generel dispensation i de her præsenterede regler i relation til historiske- og bevaringsværdige sorter, så der kan ske gratis sortsregistrering af gamle og bevaringsværdige sorter samt gives tilladelse til, at bevaringsværdige sorter kan sælges frit af alle.

Fødevarerministeriets bemærkninger til høringssvarene

De forslag og bemærkninger, som relaterer sig til bekendtgørelsesændringerne vil blive inddraget i det videre arbejde. Vi kan nævne, at NaturErhvervstyrelsen på baggrund af bekendtgørelsesændringen har indkaldt Dialogforum om EU sortslovgivning for at drøfte kommende praksis. Dialogforum består af både små og store aktører på området. Der blev afholdt et møde 20. marts 2015, og der er indkaldt til møde igen inden sommerferien. På mødet i marts drøftede Dialogforum et oplæg om løsninger i forhold til definitioner af kommerciel og ikke-kommerciel brug, bagatelgrænser for udveksling af frø og sædekorn mellem f.eks. landmænd, mulighed for beløbsgrænser for hvornår handel med et ikke-kommercielt sigte kan undtages fra markedsdirektiverne, samt præcisering af at privat til privat overdragelse af frø er undtaget af reglerne.

Der arbejdes nu med en række løsningsforslag for, hvordan ønsker i høringssvarene kan imødekommes i den kommende forvaltning af EU-lovgivningen. I arbejdet med at finde en brugbar definition på kommerciel og ikke-kommerciel brug arbejdes der på at undtage virksomheder fra reglerne, så længe salget sker med henblik på ikke-kommerciel udnyttelse og/eller ligger under en beløbsgrænse. Der er også lagt op til at indføre bagatelgrænser så det bliver muligt at udveksle såsæd og frø i mindre mængde, uden at materialet skal gennem certificering mv. Derudover arbejdes der på at udbygge den danske sortsliste i forhold til bevarings- og hobbysorter (grønsagsfrø uden egentlig kommerciel produktionsværdi). Endelig kan styrelsen af høringssvarene se, at der er behov for at kommunikere klart om reglerne og herunder også om, hvem der er undtaget af reglerne. Derfor overvejer NaturErhvervstyrelsen at gennemføre en kommunikationsindsats med det formål at understøtte de mange aktører på frøområdet herunder særligt arbejdet med bevarings- og hobbysorter.